

Jari Myllykoski vas ym.

Kirjallinen kysymys EU:n lintudirektiivin artiklan 9 soveltamisesta merimetson ja valkoposkihanhen osalta Suomessa

Eduskunnan puhemiehelle

Merimetso (*Phalacrocorax carbo*) ja valkoposkihanhi (*Branta leucopsis*) ovat yleistyneet Suomessa merkittävästi 1990-luvun jälkeen. Merimetsojen määrä on kasvanut ensimmäisestä vuonna 1996 tavatusta parista noin 25 700 pariin vuonna 2019. Valkoposkihanhi on kasvanut vuoden 1989 ensimmäisistä pesijöistä 33 600 yksilöön vuonna 2019. Tämän lisäksi sadattuhannet valkoposkihanhet levähtävät Suomessa matkallaan pesimä- ja talvehtimispaikkojensa välillä keväisin ja syksyisin.

Molemmat linnut on suojeltu EU:n lintudirektiivin nojalla. Sen liitteessä II määritellään erikseen ne luonnonvaraiset linnut, joita EU-alueella saa metsästä. Merimetso ja valkoposkihanhi eivät esiinny direktiivin liitteessä II. Direktiivissä on lisäksi artikla 9, joka mahdollistaa vakavien haittojen ehkäisemiseksi poikkeamisen direktiivin yleisestä ohjauksesta.

Yleistynyt merimetso aiheuttaa vakavaa haittaa ammattikalastukselle, koska se syö suuren määrän Perämeren ja Pohjanlahden ahven-, kuha- ja siikakannasta. Haittojen todentaminen merimetsoista johtuviksi ei ole yksinkertaista, mutta paikallisesti merkittäviä kalakantojen heikentymiä on todettu ja kalastajien elinkeino on vaarantunut. Kokemukset muun muassa Satakunnasta kertovat, miten pitkään vakaana pysyneet ahvensaaliit pienenevät jopa 70 % alueelle tulleen uuden merimetsoyhdyskunnan myötä.

Merimetsot aiheuttavat myös merkittäviä paikallisia haju- ja maisemahaittoja sekä vedenlaadun heikkenemistä. Haitta korostuu lintujen pesiessä yhä lähempänä ihmistä.

Merimetsojen yleistymisen ja siirtyminen lähemmäs ihmistä näkyy esimerkiksi Raumalla, jossa sataman laajennus jouduttiin keskeyttämään merimetsojen ilmestyttyä luodoille, joille laajennusta oli suunniteltu. Vaasassa taas kaupungin puustoiset ja vehreät saaret kuolivat merimetsojen ulosteen takia.

Myös valkoposkihanhi aiheuttaa vakavia haittoja. Sen yleistymisen on johtanut maanviljelyksessä satovahinkoihin varsinkin keväisin rehunurmelle ja syysrukiin ja -vehnän oraille. Kaupunkialueiden puistoissa ja rannoilla hanhet aiheuttavat hygieniahaittoja ulosteellaan, ja joidenkin alueiden virkistyskäyttö on käynyt mahdottomaksi.

Kirjallinen kysymys KK 404/2020 vp

Tällaisten vakavien haittojen ehkäisemistä varten merimetson ja valkoposkihanhen suojelua määrittävässä EU:n lintudirektiivissä on artikla 9. Perusteeksi poiketa häirintä- ja metsästyskiellosta on määriteltävä muun muassa kalakannalle tai viljelykasveille koituvan vakavan haitan ehkäiseminen sekä kansalaisten terveyden ja turvallisuuden takaaminen. Reunaehtona on, ettei poikkeus vaaranna direktiivin alkuperäistä tavoitetta lintukantojen säilyttämisestä elinvoimaisina. Merimetso ja valkoposkihanhi on molemmat todettu kannaltaan elinvoimaisiksi ja sääntelyä kestäviksi.

Artiklan 9 mukaisten poikkeuslupien järjestäminen on jäsenmaiden omalla vastuulla, mutta tehdyistä poikkeuksista tulee raportoida jälkikäteen komissiolle. Suomessa linnut on suojeltu luonnonsuojelulain nojalla ja poikkeuslupien myöntämisestä vastaavat ELY-keskukset.

Vuonna 2018 EU:n komissiolle raportoituja artiklan 9 mukaisia poikkeuslupia myönnettiin Suomessa merimetson osalta kolme ja valkoposkihanhen osalta neljä. Ruotsissa myönnettiin merimetson osalta 67 ja valkoposkihanhen osalta 98 poikkeuslupaa. Tanskassa myönnettiin merimetson osalta 445 ja valkoposkihanhen osalta 1 595 poikkeuslupaa.

Poikkeuslupien määrien lisäksi niiden sisällöt vaihtelevat. Manner-Suomessa vuonna 2018 myönnetyt kaksi poikkeuslupaa oikeuttivat yhteensä 200 merimetson tappamiseen. Vastaavasti Ruotsissa samana vuonna myönnetty poikkeuslupa oikeuttivat 12 251 merimetson tappamiseen, ja Tanskassa myönnettyillä luvilla tapettiin 7 918 merimetsoa. Valkoposkihanhen osalta luvut olivat samana vuonna Suomessa 0, Ruotsissa 7 195 ja Tanskassa 16 059.

Ympäristöministeriön merimetsotyöryhmän vuoden 2019 raportin mukaan monet kokevat poikkeuslupaprosessin erittäin työlääksi. Muihin EU-maihin nähden hyvin tiukan poikkeuslupakäytännön ja lintujen aiheuttamien haittojen määrittelyvaikeuksien vuoksi lupia hakevat kokevat lupien saamisen olevan Suomessa hyvin vaikeaa.

Myös monet myönteiset lupahakemuspäätökset ovat olleet hakijoiden mielestä käytännössä kielteisiä, sillä myönnettyä lupaa on saatettu muuttaa merkittävästi prosessin aikana alkuperäisestä hakemuksesta. Nämä vaikeudet poikkeuslupien hakemisessa vaikuttanevat jo lähtökohtaisesti haettujen poikkeuslupien vähäiseen määrään.

Merimetson ja valkoposkihanhen kantojen säilyminen elinvoimaisina on tärkeää, mutta yhtä tärkeää on ehkäistä niistä koituvia vakavia haittoja. Edellä kuvatuista syistä haittojen ehkäisyyn tarkoitettu poikkeuslupamenettely ei toimi Suomessa riittävän hyvin. Tämä on johtanut kansalaisten asenteiden jyrkkemiseen lintuja ja viranomaisia kohtaan.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miksi myönnettyjen merimetson ja valkoposkihanhen metsästyksen poikkeuslupien määrä on Suomessa huomattavasti muita Euroopan unionin maita, kuten Ruotsia ja Tanskaa, pienempi,

Kirjallinen kysymys KK 404/2020 vp

onko maa- ja metsätalous- sekä ympäristöministeriössä tietoisesti valittu merimetsojen ja valkoposkikhanhien aiheuttamien vakavien haittojen osalta muita EU-maita vähättelevämpi linja, joka sietää Suomessa aiheutuneita haittoja muita EU-jäsenmaita enemmän,

miten poikkeuksellisen tiukkaa lupakäytäntöä tullaan Suomessa yhdenmukaistamaan muita EU-maita vastaavaksi, jotta vakavia haittoja todella ehkäistään ja kansalaisten luottamus poikkeuslupamenettelyn toimivuuteen vahvistuu?

Helsingissä 14.5.2020

Jari Myllykoski vas
Anders Norrback r
Mikko Lundén ps
Ritva Elomaa ps
Peter Östman kd
Jari Ronkainen ps